

Vergaderjaar 2011–2012

30 080

Planologische kernbeslissing Ruimte voor de rivier

Nr. 60

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 juni 2012

Met deze brief informeer ik u, zoals toegezegd in het Algemeen Overleg van 4 april j.l. (Kamerstuk 27 625, nr. 266), over de maatregelen tussen Kampen en Zwolle in het kader van de PKB Ruimte voor de Rivier.

De afgelopen periode zijn verschillende maatregelen nader uitgewerkt. Op grond van deze uitwerking concludeer ik dat een verkorte zomerbedverlaging met een beperkte bypass de doelstelling van de PKB haalt en invulling geeft aan de gebiedsontwikkeling. Deze oplossing heeft ook de voorkeur van de regio en geeft de mogelijkheid om rekening te houden met toekomstige beslissingen. De beperkte bypass is financieel inpasbaar binnen het programmabudget van Ruimte voor de Rivier en de financiële reservering voor de IJsseldelta hoogwatergeul in het Infrastructuurfonds. Aanleg nu draagt bij aan de economische ontwikkeling in de regio en creëert een goede uitgangspositie voor de lange termijn waterveiligheidsopgave in het Deltaprogramma. De samenhang in het maatregelenpakket van Ruimte voor de Rivier, waarbij waterstanddaling door rivierversruiming het uitgangspunt is, blijft behouden.

Hierna schets ik de voorgeschiedenis, de resultaten van de nadere uitwerking en het vervolgproces.

PKB Ruimte voor de Rivier, IJssel

Met vaststelling van de PKB Ruimte voor de Rivier (19 december 2006) is er voor gekozen om de vereiste veiligheid bij toenemende rivierafvoeren te realiseren met rivierversruimende maatregelen die het stijgen van de maatgevende hoogwaterstanden voorkomen. Dijkverbetering wordt alleen uitgevoerd als andere maatregelen niet geschikt of niet financieel haalbaar zijn.

De PKB bevat 8 samenhangende rivierverruimende maatregelen op de IJssel om ervoor te zorgen dat 16 000 m³/s bij Lobith veilig kan worden afgevoerd. Voor de veiligheid bij Zwolle is een zomerbedverlaging tussen Zwolle en Kampen opgenomen in de PKB. Daarmee moet 41 cm waterstanddaling bij Zwolle worden bereikt. De zomerbedverlaging is de laatste maatregel waarvoor een projectbeslissing moet worden genomen en die voorkomt dat in de benedenloop van de IJssel een flessenhals in de afvoer ontstaat.

Om ruimte te houden voor maatregelen die nodig zijn bij een verdere toename van de afvoer (18 000 m³/s bij Lobith), zijn in de PKB een ruimtelijke reservering voor een bypass ten zuiden van Kampen en een dijkverlegging bij Noorddiep opgenomen.¹ Ook is bij de aanleg van de Hanzelijn en de N50 rekening gehouden met de aanleg van de bypass.

Integrale gebiedsontwikkeling

De regio Zwolle-Kampen heeft aangegeven dat zij de komende decennia extra ruimte nodig heeft voor wonen en werken. Recent heeft zij de noodzaak hiervan opnieuw bevestigd. De provincie Overijssel en de gemeente Kampen hebben samen met vele andere partijen de ruimtelijke reservering voor de bypass aangegrepen voor de integrale gebiedsontwikkeling IJsseldelta Zuid. Hierin worden regionale ruimtelijke ontwikkelingen (1300 woningen, Hanzelijn, N50, natuurontwikkeling en recreatie) gecombineerd met de aanleg van de bypass.

Het kabinet heeft in september 2009 besloten bij te willen dragen aan de gecombineerde uitvoering van zomerbedverlaging en de bypass in het kader van de gebiedsontwikkeling IJsseldelta Zuid. De gezamenlijke aanpak van Rijk en regio draagt bij aan de veiligheid op lange termijn, heeft synergievoordelen, maakt integrale gebiedsontwikkeling mogelijk en combineert verschillende maatschappelijke doelen. In de bestuursovereenkomst van 15 februari 2010, is de samenwerking tussen Rijk en regio vastgelegd.

Zomerbedverlaging

In mijn brief over de IJsselanalyse van 21 november 2011 heb ik u geïnformeerd over de ontwikkelingen rondom de zomerbedverlaging. Bij de uitwerking van de planstudie voor de zomerbedverlaging is gebleken dat deze nadelige effecten heeft voor de drinkwatervoorziening en verdroging (natuur). Een aanpassing in het ontwerp is nodig om deze effecten te mitigeren. Het gevolg daarvan is dat de zomerbedverlaging onvoldoende waterstanddaling bij Zwolle realiseert (opgave is 41 cm). Door deze verandering in de uitgangspunten zijn de projectbeslissingen voor de zomerbedverlaging en de bypass door mij aangehouden.

Bij het uitwerken van de zomerbedverlaging is gebleken dat een verkorte zomerbedverlaging over een traject van 7 km wel mogelijk is. Hiermee wordt een waterstanddaling van 21 cm gerealiseerd en zijn de effecten op drinkwatervoorziening en verdroging acceptabel of te mitigeren. De kosten worden geraamd op € 46 mln, inclusief kosten voor mitigerende maatregelen. Daarmee is de verkorte zomerbedverlaging een kosteneffectieve maatregel waarvoor ik eind deze zomer een projectbeslissing wil nemen.

Door de keuze voor een verkorte zomerbedverlaging neemt de kans toe dat voor de waterveiligheid op lange termijn naast rivierverruimende maatregelen dijkverhoging en -versterking nodig zijn.

¹ Overgenomen in de bijlage bij het Besluit Algemene Regels Ruimtelijke Ordening (BARRO).

Aanvullende maatregelen voor de korte termijn

De verkorte zomerbedverlaging haalt een waterstanddaling van 21 cm bij Zwolle. Dit betekent dat de restopgave 20 cm waterstanddaling is. Hiervoor zijn aanvullende maatregelen nodig. Afgelopen maanden zijn de onderstaande rivierverruimende maatregelen uitgewerkt:

1. *de aanleg van de volledige bypass* (maximale waterstanddaling door aanleg van dijken, in/uitlaat, verplaatsing Roggebotsluis in zuidelijke richting);
2. *de aanleg van een beperkte bypass* (minimaal halen van benodigde restopgave aan waterstanddaling door de aanleg van dijken, in/uitlaat, geen verplaatsing Roggebotsluis maar extra spuiokers).

Uiterwaardvergravingen zijn niet uitgewerkt omdat deze de restopgave niet volledig realiseren en omdat de uitvoerbaarheid negatief wordt ingeschat. De uiterwaardvergravingen zijn zeer ingrijpend voor de landschappelijke en cultuurwaarde van het rivierengebied. Ten slotte heb ik, naast naar rivierverruimende maatregelen, ook gekeken naar dijkverhoging. In het onderstaande geef ik u een schets van de bevindingen.

Uit de nadere uitwerking blijkt dat de volledige bypass de restopgave van 20 cm ruimschoots kan realiseren. Naar verwachting levert de volledige bypass circa 30 cm waterstanddaling op. Daarmee draagt deze bypass ook bij aan de veiligheid op lange termijn. De volledige bypass vraagt een rijksinvestering van € 178 mln. en kan in 2019 gereed zijn.

De aanleg van een beperkte bypass kan de restopgave realiseren als er spuiokers worden geplaatst in de bestaande Roggebotssluis. De aanleg van de beperkte bypass vraagt een rijksinvestering van € 105 mln. en kan in 2017 gereed zijn. Een voordeel van een beperkte bypass ten opzichte van de volledige bypass is dat bij het definitieve ontwerp van de Roggebotsluis rekening kan worden gehouden met de beslissingen in het Deltaprogramma. Een beperkte bypass past meer bij een adaptieve aanpak.

Beide opties, volledig of beperkt, zijn exclusief de bijdrage van de regio van € 94 mln. in de aanleg van de dijken en de geul van de bypass vanwege de integrale gebiedsontwikkeling.

Indien alleen de verkorte zomerbedverlaging wordt uitgevoerd en er geen aanvullende rivierverruimende maatregelen worden getroffen, is dijkverhoging nodig. De kosten van dijkverhoging voor de korte termijn veiligheid bedragen € 23 mln. Dijkverhoging kan gereed zijn tussen 2018 en 2025, o.a. afhankelijk van de relatie met andere dijkverbeteringen in het kader van het nHWBP.

De samenhang tussen de rivierverruimende maatregelen op de IJssel wordt bij dijkversterking verstoord. Dit betekent dat op termijn bovenstrooms van Zwolle maatregelen nodig zullen zijn, bijvoorbeeld om te voorkomen dat de hoogwatergeul bij Veessen Wapenveld vaker ingezet moet worden dan beoogd. Ook zal de levensduur van dijken tussen Kampen tot bovenstrooms van Zwolle afnemen, waardoor de kosten voor het handhaven van de veiligheid in de toekomst toe zullen nemen.

Alle uitgewerkte maatregelen zijn financieel inpasbaar binnen het programmabudget van Ruimte voor de Rivier en de financiële reservering voor de hoogwatergeul in het Infrastructuurfonds.

Bijdrage aan de lange termijn waterveiligheid

De keuze voor een gecombineerde aanleg van bypass en zomerbedverlaging in 2009 was mede ingegeven door de bijdrage van deze combinatie aan waterveiligheid op de lange termijn. Indien de bypass volledig wordt ingezet dan draagt deze met 10 cm waterstanddaling bij aan de waterveiligheidsopgave voor de lange termijn. Bij dijkverhoging wordt geen bijdrage voor de lange termijn geleverd. De waterveiligheidsopgave voor de lange termijn is daarmee bij een dijkverhoging groter dan bij een bypass.

Als de bypass later alsnog aangelegd moet worden, zullen de kosten voor het Rijk hoger zijn omdat dan de bijdrage van € 94 mln. van andere partijen vervalt. Bovendien valt het synergievoordeel (€ 10 mln.) dat gerealiseerd wordt door de gelijktijdige uitvoering van bypass en zomerbedverlaging weg.

Vervolgstappen

De stuurgroep gebiedsontwikkeling IJsseldelta Zuid heeft op 31 mei j.l. haar planstudie «beperkte bypass» aan mij aangeboden en heeft daarmee haar werkzaamheden voor de te nemen projectbeslissingen afgerond. Voor de verkorte zomerbedverlaging worden de laatste elementen momenteel ingevuld. De komende periode wordt een finale toets op de voorstellen gedaan om na te gaan of deze aan alle voorwaarden voldoen, waaronder de financiële inpassing gegeven de gereserveerde bijdragen van rijk en regio. Ik verwacht eind deze zomer de projectbeslissing voor de verkorte zomerbedverlaging en de beperkte bypass te nemen.

De staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu,
J. J. Atsma